

За наукові КАДРИ

Орган парткому, ректорату, комітету ЛКСМУ та профкому
Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова

№ 2 (661).

СУБОТА,

14

СІЧНЯ

1961 року.

Ціна 2 коп.

В Москві продовжує свою роботу
Пленум ЦК КПРС. Він постановив скли-
кати черговий XXII з'їзд Комунистич-
ної партії Радянського Союзу 17 жов-
тня 1961 року.

ПЕРЕМОГИ НА СЕСІЙНОМУ ФРОНТІ

Ще на початку грудня місяця минулого року партійна організація історичного факультету провела загальнофакультетські партійні збори, на які було винесено питання: «Про навчальну роботу комуністів груп і кафедр». Збори особливо підкреслили роль комуніста в боротьбі за високу успішність та дисципліну, ще раз наголосили на тому, що кожен комуніст факультету має бути на передових позиціях цієї боротьби, має в усьому являти собою зразок для наслідування. Виходячи з цього, багато комуністів факультету взяли на себе певні зобов'язання. Розпочалася діяльна підготовка до сесії.

В підготовку включилася редколегія стінгазети «Історик». В багатьох своїх матеріалах вона розповідала, як студенти готуються до заліків та екзаменів, надавала гострій критиці тих, хто ледарював, примушувала їх підтягатися. Та більшість студентів не було потреби підтягати. Вони стали постійними відвідувачами бібліотек та кабінетів, вони допізна засидалися над першоджерелами, пригадували все, що говорилося на семінарах та практичних заняттях, переглядали конспекти. Коли натрапляли на незрозуміле питання, йшли на консультації до викладачів. Викладачі охоче консультували. Кабінети працювали до 11 годин вечора. Йшла наполеглива, вперта боротьба за знання.

І ось перші результати. Складено заліки і перші екзамени.

V курс

Парторг курсу Д. Батуєв діє особистим прикладом. Він складає екзамен на «відмінно». В. Фівейський та Д. Шелест не відстають від свого парторга.

IV курс

І на цьому курсі парторг — Н. Якупов — складає сесію на «відмінно».

Відмінні оцінки одержують В. Шурапов, М. Тюміна, Р. Часна, Л. Василюкська.

III курс

49 студентів курсу прийшли складати екзамен з історії СРСР. 18 вийшли з екзамену з відмінними оцінками. Решта одержала «добре» й «задовільно». Незадовільних оцінок немає.

II курс

Студенти цього курсу домоглися найкращих показників. Їх 28 чоловік. На екзамені з історії СРСР 20 з них одержали відмінні оцінки, 5 — добрі, решта 3 — задовільні.

I курс

Перший екзамен в першій сесії складено успішно. З 27 першкурсників 13 одержали свої перші студентські «відмінно», троє задовольнилися задовільними, а решта отримали добрі оцінки. Парторг курсу В. Скрипник — серед кращих, комуністи Г. Мороз, В. Семерін та інші також.

Перші перемоги на сесійному фронті окрилили студентів-істориків. Вони впевнені, що закінчать сесію так же успішно, як і розпочали.

Л. ГОТОВСЬКИЙ.

ВІД РЕДАКЦІЇ: Леонід Готовський — історик. Зрозуміло, що з патріотичних міркувань він написав про свій факультет лише найкраще. Але пробачмо йому це, тим більше, що історичний факультет дійсно розпочав сесію непогано.

Екзамен з спеціальності

На факультетах закінчилась залікова сесія. Розпочалася екзаменація. Студенти I, II, і III курсів англійського відділу факультету іноземних мов склали екзамен з англійської мови, тобто екзамен з основної своєї спеціальності. Та, на жаль, не всі були до нього допущені, бо не всі склали залікову сесію. Заліків з англійської мови, які передують екзаменів з спеціальності, не зуміли скласти студенти К. Вознюк, Е. Сандрінова, С. Кузнецова (II курс), М. Леонова, В. Мілякіна, С. Трач, А. Зелінська, М. Трач, Д. Шварц (III курс).

Залік з фонетики не склала студентка IV курсу Л. Динчик. Крім того, ця студентка одержала незадовільну оцінку за педагогічну практику. Вона також не допущена до екзаменів. В такому ж незадовільному становищі опинилася дипломатка О. Смішко, яка не спромоглася скласти екзамен з стилістики. А от першкурсниця Л. Вододоводів, якій не зараховано заліку з фізичиховання, якимось чином вдалося скласти (хоч і на трійку) екзамен з англійської мови. Вона виявилася спритнішою за старшкурсницю.

Після закінчення залікової сесії до екзаменів з честю (включаючи Л. Вододоводів) прийшов 101 студент I, II і III курсів. Екзамен з англійської мови на «відмінно» склали 31 чоловік — Л. Поздеева, Е. Карманова, В. Коляда (I курс), Л. Кузнецова, Г. Безгребельна, Г. Козлюк (II курс), К. Горшкова, Т. Дуде, Е. Саркісова, М. Алексеева, Л. Біба (III курс) та інші. Добрих оцінок одержано 55, задовільних — 14. Студент I курсу І. Ружкевич одержав «незадовільно».

У четверто- та п'ятикурсників екзамен з основної мови тривають.

І. ЖУКОВСЬКИЙ.

ВПЕРШЕ В УНІВЕРСИТЕТІ

«Визнати необхідним всебічне покращання і розширення вечірньої і заочної освіти шляхом змінення заочних і вечірніх вузів, розвитку сітки вечірньої і заочної освіти на базі стаціонарних вузів...». Керуючись цією вимогою Закону «Про зміщення зв'язку школи з життям і про дальший розвиток системи народної освіти в СРСР», партійна організація, ректорат та деканати нашого університету все більше уваги приділяють роботі заочного відділу.

22—23 грудня 1960 року у великому актовому залі університету ректоратом та партійною організацією була організована I-ша науково-методична конференція професорсько-викладацького складу по заочному навчанню.

Пленарне засідання конференції відкрив ректор університету, професор О. І. Юрженко. З доповідями виступили професор Д. Г. Елькін («Методика читання лекцій у вищій школі»), доцент Д. С. Бельфор («Досвід роботи кафедри історії КПРС з студентами-заочниками»), кандидат філологічних наук В. А. Кухаренко («Організація і контроль самостійної роботи

студентів-заочників в міжсесійний період»).

На конференції працювало кілька секцій: суспільних наук, історичних та юридичних наук, біологічних наук, філологічних наук, іноземних мов, географічних наук, механіко-математичних, фізичних та хімічних наук.

Секції розглянули питання про контрольні роботи студентів-заочників, про методику читання лекцій та проведення практичних і семінарських занять на заочному відділі, про читання проблемних лекцій в міжсесійний період, про підготовку та проведення екзаменів і заліків в системі заочного навчання, про організацію і керівництво самостійною роботою студентів-заочників в міжсесійний період, про тематику написання та захист курсових і дипломних робіт, про педагогічну практику студентів-заочників, про зв'язок учбової роботи з життям, з виробництвом, про завдання та основні принципи побудови методичних посібників та інш.

Такий значний захід в системі заочного навчання, як ця конференція, проведено в університеті вперше. І, звичайно, не востаннє.

Конференція в Роздільнянському районі

В Роздільнянському районі Одеської області кафедра історії КПРС провела теоретичну конференцію на тему: «Основний зміст сучасної епохи». З доповідями виступили доцент Д. С. Бельфор — «Світ рухається від капіталізму до соціалізму», кандидат історичних наук А. П. Іванов — «Розпад колоніальної системи імперіалізму».

кандидат історичних наук О. Г. Зубов — «Ленінський принцип мирного співіснування держав з різним соціальним ладом».

В роботі конференції взяло участь понад 200 чоловік — секретарі партійних та комсомольських організацій району, завідувачі клубами й бібліотеками, пропагандисти, лектори та агітатори.

ЗА ГОСПДОГОВОРОМ

В цьому році кафедра органічної хімії працювала за госпдоговором з корково-лінолеумовим заводом «Більшовик». Досліджувався процес утворення гліфталевих смол.

жуваних в процесі роботи.

Крім того, у співдружності з хіміко-фармацевтичним заводом працівники нашої кафедри досліджують різноманітні препарати, що їх випускає завод, і вивчають властивості нових речовин, одер-

В 1961 році ми плануємо одержати також цілий ряд нових ше лікарських речовин. Над цим працюють старший лаборант А. І. Дроздовська, лаборант О. І. Тищенко та ряд студентів. П'ятикурсники Людмила Глинська та Лу Су-хуа покладуть ці дослідження в основу своїх дипломних робіт.

Доцент О. СТЕПАНОВА.

Шевченківські читання

(До 100-річчя з дня смерті Т. Г. Шевченка)

В зв'язку з наступним сторічним ювілеєм з дня смерті геніального українського поета революціонера-демократа Т. Г. Шевченка в Будинку вчених проводиться цикл лекцій, присвячених пам'яті поета. «Шевченківські читання» відкрилися вступним словом доцента А. В. Недзвідського. Уже прочитано 3 лекції на теми: «Та

рас Григорович Шевченко і народна пісня», «Значення Т. Г. Шевченка в історії розвитку української літературної мови», «Т. Г. Шевченко в боротьбі проти церкви і релігії». Лекції читали доценти П. Т. Маркушевський, А. А. Москаленко, Г. А. Вязовський.

М. ГЕНЦЛЕР.

ЮРИСТИ ЗАДОВОЛЕНІ

— Поздоровляйте! — вигукнула чорнява дівчина з веселою усмішкою на устах. — Юрій Семенович похвалив...

Ще не встигла Лариса Ліхтеншкуль, студентка III курсу вечірнього відділу юридичного факультету, розкрити свою «заліковку», щоб показати подругам відмітку «зараховано», як її тісним колом обступили однокурсники.

— Які ж питання?
— А багато питають?
— Не страшно складати? — неслося безладно з усіх кінців.
— Складете. Всі ж добре готувались.

Та хоча студенти добре знали, що викладач громадського права (він же і декан факультету) Ю. С. Червоний ще перед заліком був

задоволений їх підготовкою, все ж таки хвилювання не покидало багатьох. А що як не пошастить?

— Не хвилюйтесь, — надбавдюрює однокурсниця Валентина Кім — Краще пригадайте, які існують принципи радянського громадського права?

— Ти, Валю, краще не заважала б нам. Одержала «механічний» і радуєся! — посміхаючись їй, говорить Наташа Мартен.

Але Валя не залишає подруг. До неї приєднується «щаслива» Лариса, — і вони разом ведуть фронтальне опитування тих, кому ще доведеться вести розмову з Юрієм Семеновичем.

Поки подруги проводили «передбійову» консультацію, Валентина Римова уже успішно відпові-

ла на всі запитання викладача. Із заліковою книжкою в руках вона з'явилася у дверях аудиторії.

— Є залік! — піднесено вигукнула Валя. — Заходить Юлії Мельник.

— Ну, ні пуха!.. — в один голос побажали однокурсниці.

Пройшов деякий час, і так же весело вітали подруги Юлю. Результатами першого заліку своєї третьої сесії майбутні юристи задоволені. Жодного «потерпілого». Радий за своїх вихованців і Юрій Семенович Червоний. Хай же ця радість супроводить їх під час усієї сесії.

ПРО НОВИЙ ПІДРУЧНИК З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(За матеріалами студентських доповідей на спецсемінарі)

ПІДРУЧНИК А. П. Медушевського та М. К. Тищенко видібно відрізняється від підручника А. О. Загородського багатьма рисами. Новий підручник характеризується чіткістю формулювань, правдою та загальною стислістю, економічністю викладу матеріалу. В новому підручнику є значно більше вправ до кожного параграфа, і вчитель матиме можливість, виходячи з конкретних умов, якнайдоцільніше обрати для учнів ті чи інші завдання. Самі вправи в новому підручнику більш різноманітні щодо завдань, причому є значно більше вправ творчого характеру. Вправи на повторення вивченого раніше матеріалу подаються систематизовано, послідовно. В новому підручнику є чимало матеріалу для уроків розвитку мови.

Проте в підручнику виявлено ряд недоліків та огріхів. Так, чимало студентів у багатьох параграфах виявили різку схожість між аналізованим підручником і стійлим підручником з російської мови С. Г. Бархударова та С. Е. Крюčkова. Слухачі семінару вказують на те, що ілюстративний матеріал до теоретичної частини, а також речення до вправ дібрані переважно з художньої літератури і рідко використовуються приклади з газет, зразків ділової мови і т. п.

Конкретні зауваження будемо подавати до окремих параграфів підручника.

§ 6. ВИРАЖЕННЯ ПІДМЕТА

1. В параграфі нема вказівки на те, що підмет може бути простий і складний (І. Бондар)*.

2. Як ілюстрацію до твердження про те, що підмет може бути виражений словосполученням, в підручнику подано таке речення: «Сили миру непереможні», — написано на величезному художньому плакаті. Насправді наведене речення безособове, і, отже, підмета в ньому нема. Головний член речення виражений безособовопредикативним словом «написано», а словосполучення «сили миру непереможні» виконує роль додатка (В. Шепелюк).

§ 8. ВИРАЖЕННЯ ПРОСТОГО ПРИСУДКА ДІЄСЛОВНОМ ДІЄСНОГО СПОСОБУ

1. Важким для учнів є простий присудок, виражений аналітичною формою майбутнього часу, а в даному параграфі про такий простий присудок нічого не сказано. Про нього згадується лише в § 12 (стор. 25), та й то лише в примітці. Такий відрив матеріалу однієї теми і перенесення його в примітку до іншого параграфа не тільки не сприятиме кращому засвоєнню, але й, навпаки, призведе до змішування учнями простого і складеного дієслівних присудків (О. Іванова, С. Осадча, Е. Вечорко).

2. У вправі 40 на переклад з російської мови зустрічається речення з дієслівним складеним присудком, який вивчатиметься значно пізніше — в § 12: «Женщины начали разговаривать о своих сыновьях». (Л. Швець).

* В дужках подаємо прізвище студента, в семінарській доповіді якого зроблене дане зауваження.

Середня школа має своїм завданням дати учням знання основ наук, в тому числі й основи науки про українську мову. Звідси й випливають певні вимоги до стабільного підручника української мови, а саме: підручник, з одного боку, за своїм теоретичним змістом повинен стояти на високому науковому рівні, і, з другого боку, науковий матеріал має бути поданий методично доцільно.

Тепер, замість другої частини підручника А. О. Загородського, Міністерством освіти УРСР затверджено новий стабільний підручник з української мови А. П. Медушевського та М. К. Тищенко*.

З метою найкращого вивчення нового підручника студентами кафедра українського мовознавства в першому півріччі 1960—1961 навчального року організувала на IV курсі філологічного факультету спецсемінар на тему: «Наукове і методичне коментування підручника з української мови для середньої школи». Матеріал нового підручника вивчався в світлі вимог, що їх висуває методика викладання української мови. Студенти, слухачі спецсемінару, виявили в підручнику А. П. Медушевського і М. К. Тищенко багато таких

особливостей, які роблять його значно кращим за старий підручник А. О. Загородського; проте виявлено в новому підручнику і цілий ряд недоліків та огріхів, які утруднюватимуть роботу вчителя; є навіть окремі фактичні помилки, які треба врахувати вчителю уже зараз, не чекаючи третього видання, в якому ці помилки, без сумніву, будуть виправлені.

Щоб ознайомити з новим підручником усіх студентів філологічного факультету, а особливо студентів-заочників, які, працюючи в школі, уже зараз відчують певні труднощі в роботі з новим підручником, кафедра українського мовознавства вирішила опублікувати в нашій газеті матеріали з семінарських занять по вивченню нового підручника.

Вважаємо за необхідне підкреслити, що опубліковані нижче зауваження зроблено в семінарських доповідях студентів, які працювали під керівництвом різних викладачів. Наслідки роботи студентів кафедра вивчала та узагальнила.

* А. П. Медушевський, М. К. Тищенко, Українська мова, частина II, Синтаксис, вид. друге, К., 1960.

§ 13. ОСОБОВІ РЕЧЕННЯ

У вправі 59 подано таке речення: «На стільці я їду по Сахарі, пелікана з палички стріляю, поринаю в піну Ніагари, океан на тріці пропливаю». Це речення з твору М. Т. Рильського, будучи відірване від контексту, вимагатиме досить широкого коментування з боку вчителя, а тому його слід було б замінити іншим реченням. (Л. Любинецька).

§ 17. ДОДАТОК

1. В даному параграфі зустрічаємо таке формулювання: «Крім іменників і займенників, додаток може бути виражений будь-якою частиною мови в непряму відмінку, вжитою в значенні іменника» (стор. 36).

Отже виходить, ніби будь-яка частина мови може стояти «в непряму відмінку», хоча насправді це зовсім не відповідає дійсності. Автори підручника, очевидно, мали на увазі те, що, крім іменників і займенників, додаток може бути виражений будь-якою частиною мови, вжитою в значенні іменника у непряму відмінку (Н. Тихонюк).

2. Після шойно наведеного формулювання у підручнику вказується, якими способами може виражатись додаток — прикметником, числівником, неозначеною формою дієслова, дієприкметником і, на решті, «незмінним словом, вжитим у значенні іменника». Остання вказівка («вжитим у значенні іменника») є зайвою, оскільки про це вже сказано в підручнику вище (Н. Тихонюк).

§ 23. ОБСТАВИНИ МІСЦЯ

Визначення обставини місця як другорядного члена речення треба доповнити і формулювати так: «Обставини місця вказують на місце чи напрям дії і відповідають на питання де? куди? звідки?» (А. Лихоносова, М. Жаконва).

§ 24. ОБСТАВИНИ ЧАСУ

В даному параграфі читаємо: «Обставини часу виражаються прислівниками, іменниками в не-прямих відмінках, найчастіше з

прикметником і дієприслівником» (стор. 46). Дане формулювання учні можуть зрозуміти так, ніби обставина часу виражається сполученням іменник+прикметник+дієприслівник. Автори підручника хотіли, мабуть, сказати, що обставини часу виражаються прислівниками, іменниками в не-прямих відмінках (найчастіше з прикметником), а також дієприслівниками» (А. Лихоносова).

§ 27. ОБСТАВИНИ СПОСОБУ ДІЇ

1. Завдання до вправи 118 формулюється так: «Перепишіть, розкриваючи дужки в іменниках і прислівниках» (стор. 51). Тимчасом у вправі є речення, де в дужках взято не частину іменника чи прислівника, а прикметник, наприклад: «(За) день я придивився до Гриця, подружився з ним» та в деяких інших реченнях. Отже треба уточнити формулювання завдання до цієї вправи (А. Лихоносова).

2. У тексті вправи 114 зустрічається речення, де обставина способу дії виражається дієприслівниковим зворотом («Собака люто гавкала, припадаючи на передні лапи»), але в теоретичній частині § 27 про цей засіб вираження обставини нічого не сказано. (К. Комарова).

§ 30. ОДНОРІДНІ І НЕОДНОРІДНІ ОЗНАЧЕННЯ

Очевидно, через випадковий недогляд авторів наводиться в цьому параграфі таке речення: «Двір виметений, чистий». Адже слова «виметений» і «чистий» є не означеннями, а іменними частинами складених присудків. (А. Лузан).

§ 35. ВСТАВНІ СЛОВА І ВСТАВНІ РЕЧЕННЯ

1. В реченні «Здалека море здається спокійним» (стор. 73) слово «здається» визначається як присудок. Тут припущена неточність, бо присудок у реченні складений — «здається спокійним». (Е. Присяжнюк, Г. Шушман).

2. В реченні «Всі члени драмгуртка прибули, отже, почнемо репетицію п'єси» не виділено жирним шрифтом вставного слова. (Е. Присяжнюк).

§ 36. СЛОВА-РЕЧЕННЯ З «ТАК» І «НІ»

Автори підручника застерігають учнів, що «не слід плутати... заперечне слово-речення НІ з підсилюючою часткою НІ» (стор. 76). Нижче подається такий приклад: «Ні меж ні краю колгоспному врожаю» і робиться висновок: «У цьому реченні НІ є сполучником» (стор. 77). Так і залишається для учнів не з'ясованим питання про те, яку роль виконує НІ. (Е. Присяжнюк, Г. Шушман, І. Жуковський).

§ 37. ВИГУКИ В РЕЧЕННЯХ

В підручнику подано речення: «Ой, чого ти, земле, молодіти стала?» з комою після ОЙ. (стор. 77), а вище це саме речення подано без коми після ОЙ (стор. 69). Де ж правильно? (Е. Присяжнюк, Г. Шушман).

§ 39. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО СКЛАДНОСУРЯДНІ РЕЧЕННЯ

Останнім часом і в шкільних підручниках почали виділяти особливий тип складних речень — складні безсполучникові речення. Це зроблено і в підручнику А. П. Медушевського та М. К. Тищенко, але непослідовно. Так, про складносурядне речення сказано, що в ньому прості речення об'єднуються за допомогою сполучників сурядності, і тут же наводиться безсполучникове складне речення: «Захід багряний, непомітно ховалась на небі зорі» (стор. 83). Нічим не може бути виправдане змішування складносурядних і безсполучникових складних речень також у вправі 192 (А. Прошенко).

§ 40. СПОЛУЧНИКИ У СКЛАДНОСУРЯДНИХ РЕЧЕННЯХ

До пунктуаційного правила, за яким у складносурядному реченні перед сполучником І кома не ставиться, якщо є спільний другорядний член речення, подано такий приклад-ілюстрацію: «Квітує малина і в'ється стежина на скелі круті, кам'яні». Цей приклад зовсім сюди не підходить: другорядний член речення на скелі (зна-

хідний відмінок множини) відноситься тільки до присудка другого речення (в'ється куди?), а до присудка першого речення не має ніякого відношення; присудок першого речення квітує не означає руху, а тому й не може відповідати на питання куди? Отже, кому в поданому реченні треба обов'язково ставити.

Інша справа, якби, припустимо, було таке речення: «Квітує малина і в'ється стежина на скелі круті, кам'яні». В такому разі обставина місця на скелі (місцевий відмінок однини) була б спільною для обох речень і кому не слід було б ставити. (А. Прошенко).

§ 41. ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ ПРО СКЛАДНОПІДРЯДНІ РЕЧЕННЯ

1. Хоча визначення складнопідрядного речення на перший погляд є простим і ясним, але його навряд чи можна вважати вдалим, оскільки одне невільоме поняття (складнопідрядне речення) розкривається через два також нових для учнів поняття — речення головне і підрядне. (Б. Дерев'янка).

2. Дуже дивно, що до матеріалу цього параграфа не подано вправ. А вправи вкрай необхідні, бо учнів треба навчити розрізняти головне і підрядне речення і, що найважливіше, навчити ставити питання від головного речення до підрядного. (Б. Дерев'янка).

§ 42. ЗВ'ЯЗОК ПІДРЯДНИХ РЕЧЕНЬ З ГОЛОВНИМ

В реченні: «Це було в ті дні, коли правий берег вважався найвідповідальнішою ділянкою» (стор. 91) помилково виділено жирним шрифтом не вказівний займенник ТІ, до якого відноситься підрядне речення, а слово це. (В. Григор'єва).

§ 43. ПІДРЯДНІ ОЗНАЧАЛЬНІ РЕЧЕННЯ

1. Автори зазначають, що в головному реченні, до якого відноситься підрядне означальне, можуть бути вказівні слова той, такий, але жодного прикладу з словом такий не подано ні в теоретичній частині параграфа, ні у вправах до нього. (І. Рудий, О. Джулига).

2. В даному параграфі нічого не сказано про місце розділового знака при підрядному означальному реченні в тому випадку, коли сполучне слово стоїть не на початку підрядного речення. А такі приклади у вправах зустрічаються. (І. Меліхова).

3. У вправах до цього параграфа переважають речення, приєднані словами який, котрий, а речення з іншими сполучними словами і сполучниками зустрічаються рідко; окремі сполучники та сполучні слова, згадувані в теоретичній частині, зовсім відсутні у вправах. (І. Меліхова).

§ 46. ПІДРЯДНІ ПРИСУДКОВІ РЕЧЕННЯ

У визначенні присудкових підрядних речень сказано, що вони відповідають на питання хто такий?, що таке?, який? (стор. 103).

(Закінчення на стор. 3).

СПІВДРУЖНІСТЬ КАФЕДР

Для успішної розробки важливої народногосподарської проблеми велике значення має об'єднання зусиль спеціалістів суміжних спеціальностей, застосування комплексного методу досліджень.

Останнім часом цей принцип набуває все більшого значення в радянській біологічній науці. Одним з прикладів його застосування є розробка у нас в СРСР проблеми: «Закономірності динаміки чисельності, поведінки риб, морських ссавців, промислових безхребетних і водоростей у зв'язку з умовами їх існування». До роботи над цією проблемою залучені працівники 109 наукових закладів країни.

До комплексного методу вносять і науковці біологічного факультету нашого університету. Так, кафедри мікробіології та гідробіології в 1958 році почали роботу над комплексною темою: «Добір і вивчення деяких видів безхребетних Чорного моря та лиманів з метою одержання білкового матеріалу». В роботі взяла участь також кафедра зоології безхребетних. Досліджувалось 25 видів мюльсків, ракоподібних, комах. Одержані результати дали можливість зробити ряд практичних рекомендацій для промислового використання білкового матеріалу. Підсумки робіт оформлені у вигляді статей, поданих до друку в щорічнику ОДУ.

Кафедри гідробіології, зоології безхребетних та ботаніки у тісній науковій співдружності виконали 3 госпдоговірні роботи по вивченню гідробіології Дністровського та Шаболатського лиманів і лиманів Тузлівської групи, а також

по біотехніці та утриманню молоді кефалі в зимовалах Шаболатського лиману. Результати цих робіт опубліковані у двох тематичних збірниках.

Зараз готується новий тематичний збірник з питань біології кефалі в зимовалах, ведеться робота по новій госпдоговірній темі: «Умови життя риб Придунайських озер».

Комплексні дослідження і співдружність в роботі кафедр прекрасно себе виправдали. Треба цей принцип поширити на роботу всіх кафедр біологічного факультету, а також залучити до розв'язання проблеми і суміжні кафедри географічного та хімічного факультетів.

Доцент С. ГРІНБАРТ.

БДЖІЛЬНИКИ І МЕДИКИ ПРАЦЮЮТЬ РАЗОМ

14 грудня в Ленінграді відбулася 2-га наукова конференція, яка розглянула питання використання продуктів бджільництва в медицині та ветеринарії. Конференція ставила собі за мету підвести підсумок численним роботам, присвяченим з'ясуванню терапевтичної та фізіологічної дії таких продуктів бджільництва, як бджолиний отрута, маточне молочко та прополіс.

Препарати бджолиної отрути та бджолині ужалення з успіхом застосовуються в багатьох клініках нашої країни для лікування таких захворювань, як поліартрит, невралгії, радікуліти, стенокардії та деякі захворювання органів зору та слуху. Але для успішного лі-

кування цих складних захворювань необхідно знати механізм дії бджолиної отрути. В цій галузі вже багато років працюють доктор Е. М. Алексєр (Ленінград) і професор М. М. Артемов (Горький), які розповіли учасникам конференції про свою роботу над цим питанням.

Важливим продуктом бджільництва є також прополіс. Цей препарат має значні бактерицидні властивості і тому з успіхом застосовується у медичній та ветеринарній практиці. Лікувальній дії прополіса була присвячена доповідь старшого наукового співробітника Одеського стоматологічного інституту О. І. Марченка, який з успіхом застосовував прополіс для лі-

кування грибкових захворювань слизової порожнини рота, використовуючи такі властивості прополіса, як багатство вітамінами та загальнозастосуванню дію.

Прополіс зараз використовується дуже широко. Зокрема, його починають рекомендувати для лікування хворих на туберкульоз (І. М. Рабінович, м. Ленінград).

Цілющою дією маточного молочка було присвячено найменше виступів, тому що у нас ще не налагоджено масове його виробництво.

Кафедра зоології безхребетних нашого університету також вивчає вплив бджолиної отрути на імунні реакції та інші функції організму.

Аспірантка А. СКАЛАЦЬКА.

ЗАМІСТЬ БАТОМЕТРА

В Одесі, в Архангельську, на Далекому Сході вже давно працюють заводи по виробництву агару, агароїду, альгінатів, манніту з водоростей. Ці продукти знаходять широке застосування в різних галузях народного господарства, починаючи від вироблення морозива до буріння нафтових свердловин.

Для медичних цілей нам доводиться ще й закупляти агар за кордоном. Обнайдуючи перспективні відкриття застосування водоростевої крупки з ламінарії як медичного препарату при лікуванні ендемічного зобу, атеросклерозу, мінеральної недостатності, особливо в тих районах, де природні води і ґрунти бідні на йод та мікроелементи. Застосування водоростевого порошку в текстильній промисловості дасть економію 40 000 тонн крохмалу на рік, а в буровій техніці зробить непотрібним дороге виробництво оксиметилцелюлози.

ПРО НОВИЙ ПІДРУЧНИК З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(Закінчення. Початок на стор. 2).

На останнє питання відповідають підрядні означальні речення, а не присудкові (див. стор. 93). Питання до присудкового речення треба ставити у відповідності до § 4, а саме: який він є? (див. стор. 11), тоді учні зможуть розрізнити підрядні речення присудкові і означальні. (Н. Симерецька).

§ 59. ТИРЕ В БЕЗСПОЛУЧНИКОВОМУ СКЛАДНОМУ РЕЧЕННІ

У вправі 281 ставиться завдання: «Складіть з поданих пар речень спочатку складносурядні, а потім складнопідрядні» (стор. 134). Для закріплення матеріалу даного параграфа, а також §§ 56—58 варто було б, щоб учні утворили з цих самих пар ще й складні безсполучникові речення. (О. Голенишева).

§ 61. ОСНОВНІ ВИПАДКИ ВІДОКРЕМЛЕННЯ ОЗНАЧЕНЬ

1. В теоретичній частині вживається новий для учнів термін «поширене означення», а в завданні до вправи 288 ще й «поширене означення», але ніяких пояснень до цих термінів не подано (О. Ратушняк).

2. У вправі 286 немає, на жаль, жодного речення на третій випадок відокремлення означень (означення, що відноситься до особового займенника), а цей випадок є для учнів важким. (О. Ратушняк).

§ 62. ОСОБЛИВІ ВИПАДКИ ВІДОКРЕМЛЕННЯ ОЗНАЧЕНЬ

Одноманітними щодо змісту є речення у вправах 294 і 295: тут чомусь домінуючим є червоний колір, а дійові особи весь час «хвилюються». Ось кілька прикладів з речень цих вправ: червонолиций дід, розчервонений Сашко, червоний Вадик, червоний Чабанчук, схвилюваний Сашко, схвилюваний Брянський і Черинш, схвилюваний інженер, схвилювані вигуки. (О. Ратушняк).

§ 64. ВІДОКРЕМЛЕНІ ПРИКЛАДКИ

Не пояснюється новий для учнів термін «поширена прикладка» (К. Балабай).

—ПЛЯШКА

В Чорному морі є багаті зарості червоної філофори, бурої дістозирі і морської трави зостери, а використовується поки що тільки філофора. Тому намічено значно розширити існуючий завод і збудувати новий на Сухому лимані.

Все це ставить значно більш серйозні вимоги перед науковими працівниками нашого приморського університету. Однак, треба прямо сказати, що поки що немає умов працювати не те що посилено, а просто нормально. Для роботи потрібне своє приміщення — своя біологічна станція. Її немає. Треба мати заводський батометр і термометр. А ми маємо звичайні сіньку пляшку з мотузкою. Треба мати диск, гідрофотометри, акваріум, проточну морську воду. А ми зараз носимо воду з моря до біологічного корпусу. Водорості возимо в банці з Крижанівки або Великого Фонтану, бо ж університет не має свого моторного човна. Саме тому, що у нас немає біологі-

§ 65. ПРИЄДНАННЯ ПРИКЛАДОК СПОЛУЧНИКАМИ, СПОЛУЧНИМИ ТА ІНШИМИ СЛОВАМИ

Не зовсім зрозуміло, чому А. П. Медушевський та М. К. Тищенко повторюють помилку багатьох підручників і слова особливо, навіть, наприклад, якими вводяться прикладки, вважають за сполучники чи сполучні слова. (О. Ратушняк).

§ 67. ВЖИВАННЯ ЗАМІСТЬ ПІДРЯДНИХ РЕЧЕНЬ ДІЄПРИСЛІВНИКОВИХ ЗВОРОТІВ

У вправі 318 не завжди обдуманно пропускаються букви для повторення правописних правил. Так, наприклад, у 2-му реченні пропущено першу букву е в слові полегшено. Ця буква не потребує правописної перевірки, бо означає наголошений звук. Так само в слові закривши пропущено першу букву и, що означає наголошений звук і також не потребує правописної перевірки. (Л. Швець).

§ 71. СКЛАДНІ СИНТАКСИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ

У визначенні першого типу складних синтаксичних конструкцій (стор. 161) треба надрукувати розрядкою ще слова: «з підрядними». (Г. Дем'яненко).

Вказуючи на всі ці недоліки і не підкреслюючи особливо позитивні сторони нового підручника, кафедра українського мовознавства прагне допомогти студентам, що йдуть в наступному семестрі на педагогічну практику, студентам, які закінчать університет в поточному навчальному році і будуть працювати в школі за цим виданням підручника, а особливо заочникам-учителям, які вже користуються цим підручником у своїй щоденній роботі. Гадаємо, що й автори підручника Андрій Петрович Медушевський та Михайло Кирилович Тищенко зможуть використати ці зауваження студентів — слухачів спецсемінару для усунення огріхів та виправлення помилок при підготовці до випуску в світ третього видання підручника.

Доценти І. Є. ГРИЦЮТЕНКО, Ю. Ф. КАСІМ, А. А. МОСКАЛЕНКО, Н. А. МОСКАЛЕНКО, Ф. Є. ТКАЧ, керівники спецсемінару.

З МОТУЗКОЮ

ної станції, яка хоч трохи б відповідала тим вимогам, які до неї ставляться, нам доводиться посылати своїх студентів проходити практику на морі в інші вузи країни. І це тоді, коли море у нас, вбачте за грубість, під носом.

Наукові працівники університету повинні значно розширити дослідження морських рослин, внести гідний вклад в справу розвитку водоростевої промисловості. Треба допомогти усунути всі ті перепони, які, хоч і здаються дріб'язковими, в процесі роботи завдають, однак, великої шкоди.

Г. ЯЦЕНКО, аспірант кафедри фізіології рослин.

В ГУРТКАХ БІОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Незважаючи на порівняно короткий термін роботи в осінньому півріччі, більшість студентських наукових гуртків біологічного факультету встигла провести по 3—4 засідання. Темати доповідей в основному були звіти студентів про літню виробничу практику.

В гуртку зоології безхребетних прочитано кілька доповідей про роботу з бджільництва, шовківництва, паразитології. Учасники гуртка розповіли про свою роботу на Білому морі — в Кандалакському заповіднику, а також про промислово розвідку риби в Чорному та Азовському морях.

В основу доповідей студентів-гідробіологів лягли власні дослідження, зроблені на чорноморських і волзьких біостанціях. Вони доповіли також про свою участь в арктичній експедиції на Баренцове море.

У гуртку генетики, крім теоретичних доповідей з проблем мічуринської біології, були заслухані повідомлення про селекцію овочевих культур на Сочинській овочевій науково-дослідній станції, а також про подорож до м. Мічуринська і відвідання там Центральної генетичної лабораторії.

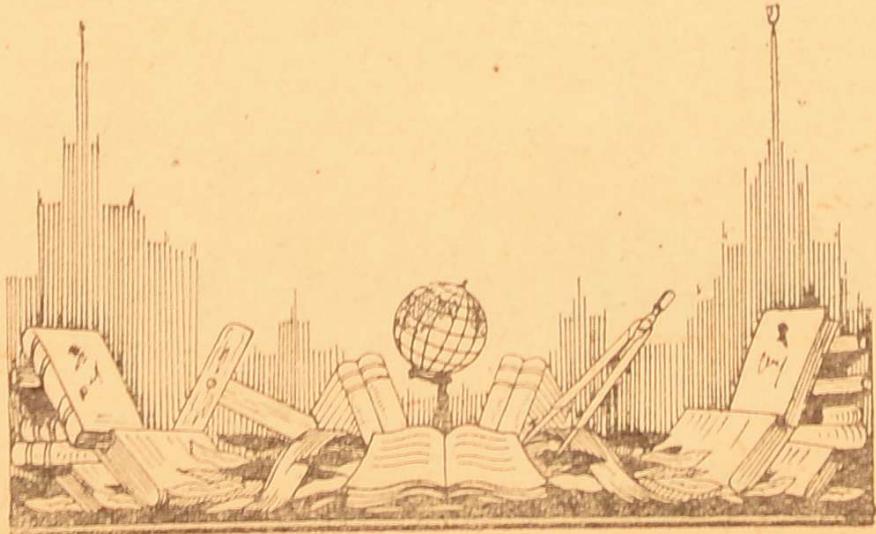
Гурток фізіології людини і тварин, продовжуючи наукові традиції кафедри, розробляв питання павловської фізіології в галузі вивчення дії нервової системи на хід нормальних і патологічних процесів. В цьому ж аспекті на засіданнях гуртка студенти розповіли про подорож до науково-дослідних установ Києва і Ленінграда.

Доповіді членів мікробіологічного гуртка торкалися участі студентів у науковій роботі кафедр в галузі вивчення антибіотиків і нових білкових середовищ для мікробіологічної техніки.

В роботі гуртків брали активну участь професори, доценти і викладачі факультету. Вони вступали з цікавими доповідями.

Заслугове на увагу стенограма СНТ біофаку з представленою на ньому друкованою продукцією студентів, а також бюлетень СНТ з низкою студентських статей.

Професор Ол. ПРЕНДЕЛЬ, керівник СНТ біологічного факультету.

„ЛІТЕРАТУРНА ІСКРА“

Літературно-творчий гурток на факультеті іноземних мов існує з 1954 року. Спочатку на його заняттях аналізувалися твори видатних поетів і письменників, читалися доповіді на літературні теми. Пізніше гуртківці стали пробувати свої сили у створенні власних віршів, а потім і в прозі.

Закипіла цікава творча робота. Під керівництвом організатора гуртка, кандидата філологічних наук Галини Олександрівни Устенко гуртківці почали наполегливо працювати над своїми віршами, оповіданнями, нарисами, перекладами іноземних поетів.

В 1955 році гуртківці випустили перший номер своєї стінної газети «Літературна іскра». З цього часу газета виходить систематично кілька разів на рік.

Щороку гурток поповнюється новими силами. Добрі традиції гуртківців, як жива естафета, передаються з рук в руки.

Це поетично передано студентами Геннадієм Покривайлом і Ларисою Гороховою. Згадуючи про перші дні організації гуртка, випускник англійського відділу Г. Покривайло звертається до молодих гуртківців із словами:

Писать тогда никто из нас не мог,

Но «Искра» разгоралась понемногу.

Нам в души заронила огонек,

Чтоб вел вперед и освещал дорогу.

Дрожал тот огонек, но не погас

Он рос и вместе с ним росли мы сами.

Задача тех, кто сменит нас сейчас,—

Разжечь из «Искры» творческое пламя.

Молодий член гуртка Л. Горохова відповідає на це:

Трудились вы немало дней,

Чтоб ваша «Искра» запылала.

Мы обещали вам, что в ней

Зажжется творческое пламя.

И с огоньком, что вам знаком,

Мы жизнь пройдем, шагая в ногу.

Пусть согревает нас теплом

И освещает нам дорогу.

А «Искра» не погаснет, нет,

На смену нам придут другие.

Как у костра древнейших лет,

Меняться будут часовые.

Восени 1959 року гурток значно поповнився. До нього вступили А. Олексєєва, С. Букова, Л. Митенко, Р. Насєковський, П. Сєбєров, В. Нєчипорєнко, П. Крживєцька, які з великим захопленням прийняли за творчу роботу.

В своїх віршах і оповіданнях вони славлять діяння радянського народу, оспівують образ великого вождя пролетаріату В. І. Леніна, висловлюють любов до своєї великої Батьківщини.

Почуттям глибокої любові до рідної України проймає вірш Н. Ляшука «Моя Україно»:

Моя Україно! Ты морем ланів,

Цвітінням садів і заводами

акрилась;

В радянській сім'ї всіх народів-братів

Ти щастя знайшла і розправила крила.

В творчості гуртківців велике місце займає відображення життя і діяльності нашої молоді.

«Сміливими, юними Вітчизни синами, яким дані для подвигів крила», називає комсомольців Н. Ля-

шук у своєму вірші «Комсомолу». Він славить молодість, бойове завзяття юнаків і дівчат, «підкорювачів... нових висот, переможців в праці».

Як і всім радянським людям, початкуючим поетам дорогий образ В. І. Леніна. Йому присвячують свої вірші О. Дорохін, В. Нєчипорєнко, П. Крживєцька. Звертаючись до образу любимого вождя, Валерія Нєчипорєнко створює вірш «У мавзолея».

Здесь Ленин великий, здесь тело его,

Но сам он в народе живет,

Он рядом с рабочим стоит у станка,

В рядах демонстрантов идет.

И каждый приходит сюда, в мавзолей,

Покой не нарушив вождя.

Как будто к живому совету спросить,

Послушать слова Ильича.

Полина Крживецька до вступу в університет працювала на заводі, життя якого залишило незгладимий слід в її пам'яті. Час трудового самостійного життя Поліна згадує теплим, хорошим словом.

Серел рассвет. Ты первый пропуск свой,

В волнении сжав, стояла у завода,

И в первый раз, пройдя по проходной,

Ты Ленина увидела у входа.

Вождь с пьедестала руку протянул

И указал на корпусов громады,

Как будто храбрость он в тебя вдохнул.

Улыбкой ободрил: «Робеть не надо!».

И с закаленной спаянной семьей

Уверенно и смело зашагала

В день первый своей жизни трудовой.

Которую сегодня начинала.

(«Первый день»).

Тематика віршів гуртківців різноманітна. Так, серед поетичних творів В. Нєчипорєнко є вірш, присвячений матері-вчительці, що поїхала до будинку відпочинку

Уехала ты, и совсем по-другому: Тихо стало в квартире и пусто. Я ни по ком еще так не скучала, Одной мне немножко тревожно и грустно.

Все в комнате нашей осталось, как было.

В те дни, когда в школу свою ты спешила,

Устав, приходила с работы домой,

Но ласково-нежен был взгляд ясный твой.

Я рада, что будет тебе веселее,

Что ты отдохнешь от занятий своих.

Но... все-таки ты приезжай поскорее,

И чаще пиши. Жду я писем твоих.

Олег Дорохін, студент III курсу англійського відділу, — активний учасник літературного гуртка з перших же днів свого навчання. Вірші його свідчать про вдумливість, велику спостережливість автора.

Движимый давнею мечтою,

В музей искусства ты зашел

И стал пленяться красотой

Творений самых разных школ.

Но вот, легонечко ступая,

Вдохнула девушка, и ты

Подался к ней: краса живая

Милее мертвой красоты.

(«В музее»).

Члени літературно-творчого гуртка практикуються і у створенні віршів малих форм. Першість в цьому відношенні належить Роману Насєковському та Олегу Дорохину.

Дом, в котором ты живешь,

На другие не похож!

— Чем же, — спросишь, — не похож?

— В этом доме ты живешь!

(О. Дорохин).

Значне місце в творчій роботі таких гуртківців, як Л. Митенко, О. Дорохін, П. Крживєцька, займають переклади віршів іноземних поетів.

Деякі члени гуртка пробують свої сили у створенні прозаїчних творів. Марія Заїка написала оповідання «Незабудка», «Как она познакомилась», «Пять минут», Валерія Нєчипорєнко — оповідання «Музыка», «С природы», «Хорошо», «Сыну». Герої їх оповідань — це прості, чесні молоді люди, які шукать правдиву дорогу, прагнуть вперед.

Ряд гуртківців виступають в галузі критики, вміщують на сторінках «Літературної іскри» свої рецензії на кінофільми, на нові літературні твори радянських письменників. Зразу після виходу з друку 19 номера альманаху одеських письменників «Літературна Одеса» Юрій Коломєць написав вмістовну рецензію на розділ цього журналу «Голоси молодих». В газеті було надруковано також рецензію на нову книгу радянського письменника В. Тєндрякова «Чудотворная». А коли трохи пізніше на факультеті відбулося обговорення цього твору, автори рецензії взяли в ньому активну участь.

Редколегія газети «Літературна іскра».

Редактор В. ФАЩЕНКО.

ЧИ МОЖЛИВО ЦЕ У НАС?

В Ленінградському університеті наші студенти, які побували там під час екскурсії, дізналися про інтере́сне починання. Багато випускників Ленінградського університету одержують два дипломи. При університеті організовано факультет суспільних професій. На ньому навчається понад 600 студентів. Закінчуючи факультет, вони одержують дипломи журналістів, перекладачів, керівників художньої самодіяльності і т. п.

Навчання на факультеті йде паралельно з навчанням на одному з

стаціонарних факультетів університету.

Нашим студентам починання ленінградців сподобалося. Багато хто згадує з заздирістю про нього. Але заздрити мало. Невже подібного не можна зробити у нас? Думаю, цілком можливо.

Багато наших студентів працюють в університетській багатотижній. Багато бере участь в художній самодіяльності, відвідує гуртки живопису, активно працює в спортивних гуртках. Деякі навіть одержують посвідчення шоферів-любителів. Деякі, як Скрюць-

кий, Гуцало, Дерій, мають посвідчення інструкторів по радіо. Салтановський, М'ясоєдов, Зінченко та інші — судді по спорту.

Чому всю цю справу не зосередити в одних руках? З стихійних рейок перевести на планові. Утворити теж щось на зразок факультету суспільних професій. Зі своїм деканом, викладачами, дипломами, заняттями...

Хороша справа. Думаю, варт над нею поміркувати.

Л. МАЙОРОВ,
студент історичного факультету.

ЕТИМОЛОГІЧНІ ЕТЮДИ

За роки семирічки в нашій мові з'явилося чимало нових слів. Одні з цих слів уже ввійшли в наш мовний побут і поступово втрачають свою «новизну», а інші — тільки-но починають поширюватися і зберігають ще свою свіжість. Ось історія трьох таких неологізмів.

Моторолер. *Moped*. Ми вже давно звикли до таких слів, як велосипед, мотоцикл. Ці слова тепер ніхто не вважає неологізмами. Але за останні два роки в нашій мові стали поширюватися ще два слова — «моторолер» і «мопед», які поки що сприймаються як неологізми, хоча швидко втрачають свою «новизну», свіжість.

Слова «велосипед», «мотоцикл», «моторолер», «мопед» і за своїм призначенням, і за своїм походженням та структурою органічно зв'язані між собою. Це, можна сказати, слова-побратими.

Велосипед — це складне слово. Утворилось воно із двох латинських слів: *velox* швидкий, і *pedis*

нога. Отже, слово «велосипед» буквально означає «швидкі ноги».

«Мотоцикл» — також складне слово. Утворилось воно із двох слів: латинського *motor* (двигун) і грецького *kyklos* (коло, колесо). Отже, слово «мотоцикл» буквально означає «моторизовані колеса».

І нові слова «моторолер», «мопед», є також складні слова.

Слово «моторолер», утворилось із двох слів — латинського *motor* і німецького *Rolle* — коток, катушка, невеличке колесо. Отже, слово «моторолер» буквально означає «моторизовані невеличкі колеса». Слово «мопед» утворилось із частин двох латинських слів: Отже, слово *moped* буквально означає «моторизовані ноги».

Лавсан. Слово лавсан тільки цього року почало все частіше і частіше з'являтися на сторінках нашої преси. А незабаром це слово стане дуже популярним і в місті, і на селі. Слово «лавсан» вживається в двох значеннях.

І. Лавсан — це назва штучно ви-

готовленого із продуктів нафти волокна, пряжі.

2. Лавсан — це назва тканини, з якої можна пошити чудовий жіночий чи чоловічий костюм. Так ось, слово «лавсан» як назва тканини незабаром і набуде великої популярності. Характерною властивістю тканини «лавсан» є те, що вона не мнеться. Раз випрасований костюм до кінця днів своїх зберігатиме свою форму. Але звідки ж взялася назва цієї чудової нашої вітчизняної тканини?

І тканина є продукт нашої вітчизняної промисловості, і слово «лавсан» є наше, доморосле. Слово «лавсан» — це абрєвіатура, скорочене слово, яке утворилось із частин п'ятьох слів. Штучне волокно, пряжу із продуктів нафти почали вперше виробляти в Лабораторії Високо-молекулярних С-полук А-кадемії Н-аук. Звідси лав+в+с+а+н.

Доцент А. МОСКАЛЕНКО.

